

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister
Arsim Zekaj

Föredragande
Specialsakkunnig
Susanne Broman

Justerat
Omedelbart

Nr 71

Förslag till utrednings- och lagstiftningsprocess gällande
trygghets- eller gemenskapsboende för seniorer.

ÅLR 2025/4131

82 S2

Bakgrund

Moderat Samling för Åland har 12.6.2025 inkommit med en skrivelse gällande lagstiftning om trygghets-/gemenskapsboende för seniorer, **bilaga S225E29**.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt anteckna Moderat Samling på Ålands skrivelse till kännedom.

Landskapsregeringen konstaterar att kommunerna redan i nuläget ska ordna serviceboende för personer som behöver en lämplig bostad samt vård och omsorg, i enlighet med landskapslag (2020:12) om socialvård, 21 § 3 mom. Enligt äldrelag (2020:9), för Åland, 16 § 2 mom., ska äldre personer ges social- och hälsovårdstjänster som garanterar långvarig vård och omsorg på ett sådant sätt att de kan uppleva att deras liv är tryggt, betydelsefullt och värdigt och att de kan upprätthålla sociala kontakter och delta i meningsfull verksamhet som främjar och upprätthåller deras välbefinnande, hälsa och funktionsförmåga. Således finns det utgående från befintlig lagstiftning inget hinder för kommunerna att utveckla boendeservicen.

Landskapsregeringens program för äldrepolitiken 2023–2030 innehåller två målsättningar som berör boendelösningar för äldre; *Boendelösningarna och boendemiljöerna är äldrevänliga* samt *Servicen och vården genomförs på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt*. En av indikatorerna för den senare målsättningen är att tryggt hemmaboende har ökat genom utveckling av service och stödtjänster för hemmaboende äldre. Med hemmaboende avses personer som bor i eget hem, pensionärsbostad eller vanligt serviceboende.

Landskapsregerings avsikt är att inleda ett arbete i syfte att förtydliga de bestämmelser i socialvårdslagen som handlar om tidiga insatser inom öppenvården, dvs. stödtjänster, hemservice och boendeservice (med fokus på serviceboende) samt att se över avgifterna för dessa serviceformer. Preliminärt inleds arbetet i slutet av 2025. Det planerade lagstiftningsarbetet framgår av landskapsregeringens åtgärdsprogram för äldrepolitiken 2024–2027, åtgärd 26.

Initiativ från styrelsen för Moderat Samling till Ålands Landskapsregering avseende lagstiftning om Trygghets/Gemenskaps-boende för seniorer

Under en längre tid har äldrerådet i Moderat Samling övervägt anpassningar av äldrelagen för att bättre återspegla den äldre befolkningens behov, vilket resulterat i detta initiativ från Moderat Samling till landskapsregeringen

I Finlands socialvårdslag föreskrivs om välfärdsområdenas organiseringsansvar för gemenskapsboende för seniorer. Med termen avses boende i en tillgänglig och trygg boendeenhet där klienten har en bostad som motsvarar dennes behov. De boende har tillgång till verksamheter som främjar socialt umgänge och motarbetar ensamhet.

Vi föreslår att landskapsregeringen inleder en utrednings- och lagstiftningsprocess för att skapa bästa möjliga förutsättningar för de åländska kommunerna att erbjuda motsvarande boendeform på Åland, kommunalt eller privat, men då anpassat till vår kommunstruktur och de annorlunda förhållanden som utmärker den åländska äldreomsorgen. Principmodellerna i Finland och Sverige kan tjäna som användbara underlag.

Kommunernas tidigare pensionärsbostäder och även vissa privata lösningar är en motsvarighet till denna form av boende som kan sägas ligga mellan att bo hemma och att bo på omsorgsboenden med dygnet runt service. De nyaste exemplen på Åland som har likheter med denna boendeform är Folkhälsans ägo- och hyresbostäder samt Stuckes Comfort.

Avsikten med regeringsinsatser och lagstiftning är att skapa ett system för ekonomiskt mera förmånliga lösningar och ett tydliggörande av ansvarsfördelningen mellan de boende och kommunerna. Avseende det kommunala ansvaret finns olika nivåer av serviceåtaganden, allt från avtal om servicepaket till den boendes möjligheter att klara sig helt utan serviceavtal eller kommunens hemservice.

För att särskilja den åländska modellen från det finländska gemenskapsboendet kan LR överväga att benämna denna boendeform på Åland för "Trygghetsboende", måhända ett trevligare uttryck. En stor kommunal fördel med denna boendeform är att den avlastar trycket på kommunernas omsorgsboenden. Kommunernas äldreförvaltningars rätt prioritera klienterna för en viss andel av trygghetsbostäderna bör säkerställas i lag.

På landsbygden och i skärgården kunde till exempel befintliga mangårdsbyggnader användas i stället för nybyggen, men också i centralorten är befintliga hus ofta att föredra (exempel: St Göranshemmet i Mariehamn som nu planeras för ändamålet).

Moderat Samling för Åland deltar gärna i diskussioner om utformningen av regelverk, stödformer och lagstiftning.

Mariehamn 12.6.2025